

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de staatssecretaris over de effecten van de verschillende voorgenomen maatregelen op balansen en kredietverlening van banken (Kamerstukken II 2011/12, 33 121, nr. 33) en de analyse van de Nederlandsche Bank (DNB) hierover, enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 10 oktober 2012 aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Hijum

De adjunct-griffier van de commissie,
Giezen

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brieven van de staatssecretaris en de Nederlandsche Bank (DNB) over de effecten van verschillende maatregelen op balansen en kredietverlening van banken. De leden van de VVD-fractie hebben naar aanleiding van deze stukken de volgende opmerkingen en vragen.

De leden van de VVD-fractie delen de conclusie van DNB dat de maatregelen van Bazel III en het depositogarantiestelsel (DGS) een positieve bijdrage leveren aan de stabiliteit van het financiële stelsel in Nederland. Deze leden zijn content dat migratieplannen, conform de notitie van DNB, uitwijzen dat de ingroei naar de Bazel III-eisen te combineren valt met een positieve, bescheiden groei van de kredietverlening. De banken zullen de benodigde bufferversterking naar verwachting voor een aanzienlijk deel via winstinhouding realiseren.

Naast de inspanning om te voldoen aan de internationale regels, zien Nederlandse banken zich geconfronteerd met de aanpassingen aan het DGS en de bankenbelasting. DNB benadrukt in de analyse, aan de hand van twee extreme scenario's, dat de bankenbelasting de opbouw van buffers kan bemoeilijken en zodoende de weerbaarheid van de financiële sector en/of de kredietverlening zou kunnen verkleinen. De leden van de VVD-fractie ondersteunen het standpunt dat de bankenbelasting positieve elementen in zich heeft, onder andere door tariefsdifferentiatie en de link met het beloningsbeleid, die een positief effect kunnen hebben op de financiële stabiliteit. Daarbij wentelen banken soms het risico af op de staat en het is niet meer dan billijk dat daarvoor een redelijke prijs van de bancaire sector wordt gevraagd door de overheid. Voor 2013 is deze geraamd op € 600 miljoen (ten opzichte van een bijdrage aan Bazel III bufferopbouw 2012: € 3,8 miljard, nettowinst 2011 € 7,8 miljard, balanstotaal 2011 € 2 800 miljard). De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat de bankenbelasting daarmee een redelijke balans treft in haar doel en gekozen structuur.

De discussie spitst zich toe op de vraag welke impact de combinatie van maatregelen hebben op het functioneren van de banken. Kunnen banken hun maatschappelijke taak op het gebied van kredietverlening, tegen concurrerende voorwaarden, richting de consumenten en het bedrijfsleven blijven vervullen? En kunnen zij voldoende rendement blijven maken voor kapitaal bufferopbouw en investeerders?

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met de conclusie van de staatssecretaris dat bovenstaande effecten belangrijke aandachtspunten zijn en dat hij derhalve DNB zal vragen de effecten op de kredietverlening van verschillende maatregelen te blijven monitoren. De leden van de VVD-fractie hebben hier tot besluit nog enkele vragen over. Ten eerste, is de staatssecretaris bereid om de monitoring door DNB van de kredietverlening minimaal één keer per half jaar naar de Kamer te sturen, inclusief een reactie van de staatssecretaris of minister hierop? Ten tweede, welke instrumenten hebben de staatssecretaris, de minister en DNB tot hun beschikking om eventueel te reageren op ontwikkelingen in de kredietverlening? Tot slot, heeft de staatssecretaris mogelijkheden om de «regeldruk» bij banken te monitoren, analoog aan hoe dit gebeurt door het Ministerie van EL&I?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de bevindingen van DNB met betrekking tot de cumulatieve effecten op de kredietverlening in Nederland van de verhoging van de kapitaal- en liquiditeitsstandaarden in het kader van Bazel III, de ex-ante financiering van het DGS en de bankenbelasting. De leden danken DNB voor de brief en rapportage, maar blijven nog wel vragen hebben over de onderbouwing van het rapport. Ook na de toelichting van de staatssecretaris achten de leden van de PvdA-fractie de onderbouwing van de geschetste scenario's zeer summier en hebben deze leden nog aanvullende vragen.

De leden van de PvdA-fractie willen allereerst en bovenal benadrukken dat de drie genoemde maatregelen noodzakelijk zijn om een stabiele financiële sector te bewerkstelligen, toekomstige crises te vermijden en de impliciete staatsgarantie op grote financiële instellingen te beprijsen. Zulks is voor een land met een open economie als Nederland, waar de bancaire sector bij benadering tot 4,5 keer het bruto binnenlands product (BBP) is gegroeid, geen luxe maar een vereiste. Maatregelen zijn vereist om toekomstige crises te voorkomen en de kosten voor de overheid van eventuele toekomstige interventies te beperken. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat deze dimensie in de brief van DNB, waar voornamelijk de kosten worden benadrukt, sterk onderbelicht blijft. Een hervorming van de financiële sector en samenwerking op internationaal en Europees niveau op het gebied van regelgeving zijn volgens de leden van de PvdA-fractie noodzakelijk. Deze leden zijn zich er van bewust dat de hervorming van de financiële sector in de toekomst een (iets) lager rendement kan betekenen. Daar staat echter minder risico en meer stabiliteit tegenover, die door de leden van de PvdA-fractie zwaarder wordt gewogen. In dit licht wijst de PvdA ook op een recent IMF-paper waarin wordt geconcludeerd dat de baten van een hervorming van de financiële sector de kosten ruimschoots overtreffen¹.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de antwoorden van de staatssecretaris op het eerdere schriftelijke overleg over de effecten op de kredietverlening van de bankenbelasting. Deze leden danken de staatssecretaris voor de antwoorden, maar willen wel nog enkele vervolgvragen stellen.

Allereerst merken de leden van de PvdA-fractie op dat DNB een stevige voorkeur lijkt te hebben voor de maatregelen in Bazel III en het DGS. Deze dragen beide bij aan de financiële stabiliteit zo stelt DNB. Ten aanzien van de bankenbelasting is het oordeel negatief: «De bankenbelasting bemoeilijkt echter de opbouw van buffers en verkleint zodoende de weerbaarheid van de financiële sector». Hoe verhoudt deze analyse van DNB zich tot de vormgeving en grondslag van de bankenbelasting, waarbij banken door de grondslag en tarifiering worden gestimuleerd om meer eigen vermogen en langlopende financiering aan te trekken? Is het niet aannemelijk dat de vormgeving van de bankenbelasting er juist toe leidt dat de risico's worden beperkt en de weerbaarheid wordt vergroot? In de tweede plaats blijft het de leden van de PvdA-fractie verwonderen dat DNB tot een zulk verschillende analyse van de effecten van bankenbelasting komt van € 300 mln. dan van eenzelfde bankenbelasting met dezelfde grondslag en een opbrengst van € 600 mln. De minister van Financiën heeft eerder tijdens de Algemene financiële beschouwingen in 2011 over een bankenbelasting van € 300 mln. nog opgemerkt dat: «(...) de Nederlandsche Bank inmiddels al heeft gezegd dat het geïsoleerde effect van de bankenbelasting op de kredietverlening waarschijnlijk niet meetbaar is». In het nader rapport naar aanleiding van het advies van de Raad van State staat dat uit die uitspraken geconcludeerd kan worden: «dat de verwachtingen omtrent de kwantitatieve inschatting van dat

¹ Santos, A.O. & D. Elliot (2012). «Estimating the costs of Financial Regulation». IMF Staff Discussion Note.

geïsoleerde effect [op de kredietverlening] als laag werd ingeschat». En in de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel stelt het kabinet dat «Ten slotte wordt in dit kader opgemerkt dat de Nederlandsche Bank verwacht dat het effect op het BBP... te verwaarlozen is». Die inschattingen in de nota naar aanleiding van het verslag, tijdens de Algemene financiële beschouwingen van 2011, en in het nader rapport verhouden zich niet tot de nieuwe ramingen van de effecten zoals gemaakt door DNB. De leden van de PvdA-fractie willen weten hoe de discrepantie tussen deze eerdere inschattingen en de daaropvolgende raming door DNB tot stand heeft kunnen komen. Hoe zijn beide analyses met elkaar in overeenstemming te brengen? En als dat niet het geval is, welke analyse is dan de juiste?

Ten derde willen de leden van de PvdA-fractie terugkomen op het antwoord van de staatssecretaris over de hogere Bank Levy in het Verenigd Koninkrijk. De door de Britse conservatieve regering geïntroduceerde Bank Levy had in het begin een tarief van 0,078% voor kortlopende schulden en 0,039% voor langlopende schulden. Met ingang van 1 januari 2012 zijn die tarieven door de conservatieve regering verhoogd naar 0,088% voor kortlopende en 0,044% voor langlopende schulden. Dit zijn forse hogere tarieven dan in Nederland gelden voor de bankenbelasting. De staatssecretaris stelt in zijn antwoord dat het verschil in bankenlandschap tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland maakt dat de tariefstelling van de heffing niet te vergelijken is. Nederlandse banken zouden meer gericht zijn op retail activiteiten, terwijl Britse banken meer zakenbankactiviteiten ontplooiën. De leden van de PvdA-fractie stellen daar twee zaken tegenover.

Allereerst geldt het hogere tarief in het Verenigd Koninkrijk ook voor de individuele retail bank, zelfs voor banken die geen of nauwelijks zakenbankactiviteiten ontplooiën (de zogenaamde building societies). Een Britse retail bank, met een vergelijkbaar business model als een Nederlandse bank moet zodoende nog steeds het hogere tarief betalen. De leden van de PvdA-fractie vragen daarom aan de staatssecretaris om nogmaals toe te lichten, waarom een vergelijking tussen de tariefstelling in het Verenigd Koninkrijk en Nederland met betrekking tot de bankenbelasting niet mogelijk is. Kan de staatssecretaris daarbij ook ingaan op het genoemde voorbeeld van een Britse retail bank en een Nederlandse retail bank?

Ten tweede willen de leden van de PvdA-fractie opmerken dat het hogere tarief in het Verenigd Koninkrijk juist een grotere impact heeft op zakenbanken. Zakenbanken maken veelal meer gebruik van vreemd gefinancierd vermogen dan retail banken die ook op hun spaartegoeden kunnen leunen. Een bankenlandschap waarin zakenbanken meer voorkomend zijn dan retail banken zal zodoende harder worden getroffen door een heffing die het vreemd gefinancierd vermogen (kort of lang) als grondslag hanteert. Kan de staatssecretaris aan de leden van de PvdA-fractie bevestigen dat een bank die meer gebruik maakt van vreemd gefinancierd vermogen meer bankenbelasting moet betalen? Kan de staatssecretaris aan deze leden bevestigen dat het Britse bankenlandschap worden gedomineerd door zakenbanken? Kan de staatssecretaris aan de leden van de PvdA-fractie uitleggen hoe een hoger tarief in de bankenbelasting in een bankenlandschap met banken die meer leunen op vreemd gefinancierd vermogen een kleinere impact heeft dan een lager tarief in de bankenbelasting in een bankenlandschap met relatief minder vreemd gefinancierd vermogen?

De leden van de PvdA-fractie hebben nog enkele technische vragen over de door DNB gevolgde methodiek in haar analyse van de cumulatieve effecten van Bazel III, de ex-ante financiering DGS en de bankenbelasting op de kredietverlening. Allereerst het scenario van doorberekening aan de

consument. Hoe groot is in de analyse van DNB de opslag op de kredietrentes bij het scenario van volledige doorberekening aan de consument? Hoe verhoudt deze opslag zich tot de rapporten van de OECD¹ en IMF² over dit onderwerp met betrekking tot de implementatie van Bazel III? Hoe beoordeelt de staatssecretaris dan wel DNB het potentieel van doorberekening aan de consument op de Nederlandse bancaire markt mede gelet op de Europese concurrentievoorwaarden die zijn verbonden aan de financiële steun voor banken in Nederland in de financiële crisis? Ten tweede het scenario van doorberekening aan de winst. Wat zijn de veronderstellingen die DNB hanteert over de winstgevendheid (procentueel en absoluut) in de Nederlandse bancaire sector over de geanalyseerde periode in haar scenario? Daarnaast willen de leden van de PvdA-fractie informeren naar de startpositie met betrekking tot de kapitaalratio voor Nederlandse banken in de analyse van DNB: hoe hoog is de uitgangspositie en wat is de ontwikkeling over de geanalyseerde periode? Deze leden concluderen dat in het eerste kwartaal van 2012 voor Nederlandse banken namelijk reeds een gemiddelde kapitaalratio van boven de 12% was gerealiseerd waarmee toekomstige inspanningen (aanvulling kapitaalratio) relatief beperkt zijn.

De leden van de PvdA-fractie constateren dat er naast toerekening aan de winst of doorberekening aan de consument ook nog andere beleidsopties voor banken openstaan om te voldoen aan de verhoogde kapitaalstandaarden, de DGS-financiering en de bankenbelasting. In dat licht willen de leden van de PvdA-fractie bij de staatssecretaris informeren in hoeverre DNB bij de berekening van de effecten op de kredietverlening de potentie voor kostenbesparingen bij banken heeft onderzocht. Zo ja, wat is de door DNB geconstateerde ruimte voor kostenbesparing in de bancaire sector over de onderzochte periode? Zo nee, waarom heeft DNB dit alternatief niet meegenomen?

Tevens willen de leden van de PvdA-fractie aan de staatssecretaris vragen in hoeverre DNB gedragseffecten heeft meegenomen die voortvloeien uit een betere beprijzing van risico? De Bazel III-regulering, het ex-ante gefinancierde DGS alsmede de bankenbelasting bevatten alledrie gedragsprikkels die het nemen van risico ontmoedigen. Naar de mening van de leden van PvdA-fractie heeft dat twee voordelen: i) minder risicovol beleid leidt tot minder hoge kosten voor banken en ii) minder risicovol beleid leidt tot een stabielere financieel stelsel met minder verlies van economische output op de lange termijn. Vooral met betrekking tot de kapitaalstandaarden van Bazel III is dit punt relevant. De Bazel III kapitaalstandaarden gelden immers als percentage van de risk-weighted assets (RWA). Een minder risicovolle balans betekent daarom dat er relatief minder kapitaal hoeft te worden aangehouden. Met een verschuiving op de balans van risicovol naar minder risicovol kan zodoende zonder winstkorting, zonder doorberekening aan de consument of zonder verkorting van de balans een bijdrage worden geleverd aan het voldoen aan de Bazel III standaarden. De leden van de PvdA-fractie willen weten of DNB dit punt heeft meegenomen. Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdA-fractie observeren dat de Nederlandse situatie, met forse spaartegoeden in de vorm van pensioenfondsen, leidt tot een funding gap voor de Nederlandse banken. De verhouding tussen (spaar)deposito's en uitstaand krediet is voor Nederlandse banken veelal zodanig dat op kapitaalmarkten middelen moeten worden aangetrokken. DNB wijst daar ook op in het onlangs gepubliceerde Overzicht Financiële Stabiliteit. Kan de staatssecretaris nader toelichten hoe dit punt van invloed is geweest op de analyse van DNB? Is de staatssecretaris bekend met de voorstellen van de economen Boot en Bovenberg over het opkopen van bancaire hypotheekportefeuilles door pensioenfondsen? Wat

¹ Slovik, P. & B. Cournède (2011). «Macroeconomic Impact of Basel III». OECD Economics Department Working Papers, 844.

² Santos, A.O. & D. Elliot (2012). «Estimating the costs of Financial Regulation». IMF Staff Discussion Note.

is de reactie van de staatssecretaris op dit voorstel? Welke rol ziet de staatssecretaris voor pensioenfondsen in de Nederlandse economie? Overigens benadrukken de leden van de PvdA-fractie in deze discussie de zelfstandige verantwoordelijkheid van pensioenfondsen voor het rendement op hun beleggingen.

Hoewel de leden van de PvdA-fractie de impact van de funding gap op waarde schatten wensen deze leden dit toch in de huidige context te plaatsen. Op het monetaire vlak is immers sprake van een aanzienlijke verruiming door de LTRO-operaties van de Europese Centrale Bank (ECB) en heeft de herfinancieringsrente een historisch laag niveau heeft bereikt, waardoor liquiditeitsproblemen makkelijker ondervangen moeten kunnen worden. Naar de mening van de leden van de PvdA-fractie kan relatief goedkoop beschikbare liquiditeit, bij voldoende rendement op het gebruik ervan, de solvabiliteit van een bancaire instelling verstevigen. De staatssecretaris ging in de beantwoording al in op de liquiditeitsverruimende werking van de LTRO-operaties. De leden van de PvdA vragen echter of de staatssecretaris de mening deelt dat de LTRO naast meer liquiditeit bij uitzetting ook kunnen leiden tot een betere solvabiliteitspositie (op termijn)? Hoe beoordeelt de staatssecretaris in dit licht de argumentatie van DNB aangaande de effecten op de kredietverlening? Tevens willen de leden van de PvdA-fractie weten hoeveel Nederlandse banken in 2011 en 2012 gemiddeld gebruik maakten (gemeten in miljarden) van de depositofaciliteit bij de ECB? Wat was het gemiddelde en maximale aandeel van de Nederlandse deposito's van het totale aantal deposito's bij de ECB? Deze leden willen bovendien vragen aan de staatssecretaris in hoeverre Nederlandse banken hun deposito's bij de ECB kunnen verlagen – gegeven het lage rendement – en ten goede kunnen laten komen aan de kredietverlening? Heeft DNB dit meegenomen in haar analyse? Zo nee, waarom niet?

Is de staatssecretaris bekend met het recente rapport van KPMG in opdracht van VNO-NCW over de effecten op de kredietverlening? Wat is het oordeel van de staatssecretaris en van DNB over dit rapport? Wat is het oordeel van de staatssecretaris van de kwantificatie van de jaarlijkse kosten van € 3,8 miljard voor het nog niet ingevoerde systeem van bail-in debt in de analyse van KPMG? Wat is het oordeel van de staatssecretaris dan wel van DNB over deze analyse in het licht van de veel positievere impact assessment van het Europese Commissie voorstel voor bail-in debt en een resolutieautoriteit?

DNB stelt in het onlangs gepubliceerde Overzicht Financiële Stabiliteit dat de kredietverlening van het MKB onder druk staat. Het renteverskil tussen kleine en grote bedrijfsleningen loopt op. In tegenstelling tot grotere ondernemingen zijn er voor het MKB minder alternatieven op de kapitaalmarkt. Tegen deze achtergrond stelt DNB (OFS, p. 19): «Dan bestaat het gevaar dat een beperkte beschikbaarheid van krediet de economische groei belemmert.» De leden van de PvdA-fractie maken zich zorgen over de kredietverlening aan het MKB en de oplopende spreads. Wat is de visie van de staatssecretaris op de analyse van DNB dat de kredietverlening voor het MKB minder toegankelijk en duurder wordt? Welke mogelijkheden ziet de staatssecretaris om de toegang tot krediet en de kredietverlening aan het MKB op peil te houden? Is de staatssecretaris met de leden van de PvdA-fractie van mening dat krediettoegang noodzakelijk is voor investeringen in de Nederlandse economie en daarmee voor (toekomstige) werkgelegenheid? Wat is het oordeel van de staatssecretaris over de stelling van DNB dat de beperkte beschikbaarheid van krediet de economische groei kan belemmeren? Geeft dat reden tot nadere actie van de zijde van de staatssecretaris?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat er veel aandacht uitgaat naar de kosten van financiële regulering. Zoals opgemerkt zien deze leden een grote noodzaak tot hervorming van de financiële sector en het aanscherpen van de regulering. Daarbij stellen deze leden twee doelen: 1) het voorkomen van toekomstige crises en het beperken van de risico's voor de overheidsfinanciën en 2) het zorgdragen voor een financiële sector die louter producten verkoopt die in het belang zijn van de koper (producten tegen redelijke prijzen en passend bij de vraag). Daarbij geldt dat de maatregelen de kredietverlening niet onnodig of op omvangrijke schaal moeten beperken.

In het licht van bovenstaande vragen de leden van de PvdA-fractie of de staatssecretaris bereid is de baten van verschillende vormen van regulering van de financiële sector in kaart te brengen, zowel vanuit maatschappelijk perspectief als vanuit het perspectief van de overheid?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de fractie van de PVV hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van DNB over de effecten van verschillende maatregelen kredietverlening en de balansen van banken, alsmede van de brief van de staatssecretaris. Deze leden hebben daarover enkele opmerkingen en vragen.

Zowel in Nederland als daarbuiten, zien we een breed gedragen noodzaak om te komen tot hogere kapitaals- en liquiditeitseisen voor het bankwezen. DNB spreekt de verwachting uit dat dit voor een aanzienlijk deel wordt gerealiseerd via winstinhouding. Voor zover dit niet voldoende is, staat de banken twee mogelijkheden ter beschikking: het beperken van de kredietverlening en het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal. Het beperken van de kredietverlening is nadelig voor de macro-economische ontwikkeling en het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal is volgens DNB in het huidige marktklimaat «buitengewoon lastig».

Vervolgens rekent DNB door met scenario's waarbij de kredietverlening wordt aangetast terwijl er niet wordt doorgerekend met scenario's waarbij de uitgifte van nieuw aandelenkapitaal een bijdrage levert aan de doelstellingen. Door deze eenzijdige uitwerking neemt DNB de zittende aandeelhouders van financiële instellingen in bescherming. De mate van beperking van de kredietverlening ligt duidelijk op tafel. Het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal duidelijk niet.

Het is uiteraard waar, dat de marktomstandigheden lastig zijn en dat het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal ongunstig is voor de zittende aandeelhouders. De omvang van de vraag naar nieuwe aandelen is echter een prijskwestie, ook onder slechte marktomstandigheden. Wanneer nieuwe stukken tegen een aantrekkelijke waardering worden aangeboden, dan kan onder vrijwel alle omstandigheden nieuw kapitaal worden geplaatst.

Er kan dus ook onder slechte marktomstandigheden nieuw kapitaal worden aangetrokken, waarmee financiële instellingen de Bazel III-eisen in een veel korter tijdsbestek zouden kunnen realiseren zonder de kredietverlening aan te tasten. Dit gebeurt echter niet of nauwelijks. Dit leidt tot de onvermijdelijke conclusie dat de belangen van de aandeelhouders van financiële instellingen, zwaarder meewegen dan de belangen van de economie en de belastingbetaler.

In tijden van gunstige marktomstandigheden, kunnen instellingen tal van operationele argumenten aandragen, waarom het plaatsen van nieuw aandelenkapitaal niet nodig is of uitgesteld kan worden. In tijden van slechte of matige marktomstandigheden zoals nu, zijn er meer dan genoeg goede redenen om nieuw aandelenkapitaal te plaatsen maar dan zijn het weer de omstandigheden zelf, die als argument worden gebruikt

om af te zien van uitgifte. Dit leidt tot de conclusie dat de zittende aandeelhouders onder alle omstandigheden worden beschermd. In goede tijden door de markt en in slechte tijden door de overheid en DNB. DNB geeft aan dat het uitgeven van nieuw aandelenkapitaal te prefereren is boven het beperken van de kredietverlening. Er wordt echter totaal geen inhoud gegeven aan deze uitspraak. Hiermee geeft DNB de voorkeur aan het beschadigen van de economie, boven het beschadigen van zittende aandeelhouders. De conclusie is dat DNB op dit punt de rol vervult van de NVB. De mogelijkheid om de banken en hun aandeelhouders daadwerkelijk zelf te laten betalen voor de gevolgen van hun eenzijdige focus op aandeelhouderswaarde in het verleden, blijft onaangeroerd.

De leden van de PVV-fractie zien graag scenario's tegemoet, waarbij het vrijwillig, dan wel gedwongen, uitgeven van nieuwe aandelen door financiële instellingen wordt overwogen en uitgediept. Het instellen van een totaalverbod op het uitbetalen van dividend, totdat is voldaan aan de kapitaaleisen van Bazel III, kan hier ook bij worden betrokken.

De nieuwe regels onder Bazel III, kwalificeren gesecuritiseerde hypotheeklen als riskanter en minder goed verhandelbaar dan andere vormen van bancaire financiering. Securitiseringsinstellingen tellen daarom niet mee voor de liquiditeitsbuffer die financiële instellingen moeten aanhouden. Dat maakt securitisaties nu al minder goed verkoopbaar. Het gevolg is een financieringsgat van € 400 miljard. Nederlandse banken dichten dat gat normaal gesproken door hypotheeklen in pakketjes door te verkopen, waarmee ze kredietlen omzetten in cash. Bazel III bemoeilijkt dat, omdat die regulering gesecuritiseerde hypotheeklen minder aantrekkelijk maakt. Is er de afgelopen periode een inspanning geleverd door DNB of door de regering, om het regime van Bazel III, ten aanzien van gesecuritiseerde hypotheeklen zo te wijzigen, dat deze deels of geheel mee gaan tellen als liquiditeiten? Zo ja, welke inspanningen zijn er geleverd. Zo nee, waarom zijn er geen inspanningen geleverd?

Wat is de stand van zaken van de kapitaalbuffers van de Nederlandse banken, in relatie tot de vereisten van Bazel III? Welke inspanning, zowel in euro als in procenten van de balanstotaal, moet nog geleverd worden om volledig aan de kapitaaleisen van Bazel III te voldoen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de analyse van DNB over de effecten van verschillende maatregelen (invoering Bazel III, DGS en de bankenbelasting) op de kredietverlening. Deze leden merken op dat effecten potentieel bijzonder groot kunnen zijn. DNB heeft twee scenario's opgesteld, waarbij in het meest extreme scenario (scenario 2) de kredietverlening met € 28 mld. lager uit zou komen. De leden van de CDA-fractie hebben hier een aantal vragen over.

Kan de staatssecretaris een inschatting geven van de eerste gerealiseerde gevolgen voor de kredietverlening van Bazel III en de ingevoerde bankenbelasting? Kan de staatssecretaris een overzicht geven van de kredietontwikkeling door het Nederlandse bankwezen sinds 2008? Wat zijn de belangrijkste determinanten van deze kredietontwikkeling? In hoeverre zijn er tekenen dat de gevolgen van de reeds genomen maatregelen (invoering Bazel III en bankenbelasting) volledig doorberekend worden in de kredietrentes? In hoeverre zijn er tekenen dat de gevolgen van de reeds genomen maatregelen (invoering Bazel III en bankenbelasting) volledig ten laste gaan van de winsthouding? Hoe groot is de kans dat scenario 1 respectievelijk scenario 2 zal optreden (zoals genoemd in de brief van DNB)? Wat zijn de gevolgen voor de kredietverlening van de mogelijke

invoering van een bail-in verplichting (conform de voorliggende Europese plannen)? Kan de staatssecretaris aangeven welke maatregelen overwogen zouden kunnen om de kredietverlening toch op peil te houden ondanks de noodzakelijke geachte invoering van de verschillende maatregelen? Kan de staatssecretaris ingaan op het recente onderzoek van KPMG «Stapeling regelgeving»¹? Hoe verhouden deze uitkomsten naar de effecten van regelgeving zich tot de uitkomsten van het onderzoek van DNB?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 danken de staatssecretaris – en via hem DNB – voor de brieven over de effecten van verschillende voorgenomen maatregelen op balansen en kredietverlening van banken. In het belang van de financiële stabiliteit is het goed dat banken hun buffers verhogen. Dit heeft natuurlijk een keerzijde dat de kredietverlening onder druk kan komen te staan. Het is daarom van belang een goed evenwicht te vinden tussen enerzijds financiële stabiliteit en anderzijds het niet belemmeren van het economisch herstel. De leden van de fractie van D66 hebben een aantal vragen over de brieven van de staatssecretaris en DNB. Ook hebben deze leden vragen over de samenhang met de informatie uit het op 9 oktober 2012 door DNB gepubliceerde «Overzicht Financiële Stabiliteit Najaar 2012».

De leden van de fractie van D66 lezen in de brief van DNB dat banken in 2012 verwachten dat zij € 3,8 miljard van de winst kunnen toevoegen aan het kapitaal. Voor 2013 tot en met 2018 lopen deze bedragen op. Heeft de staatssecretaris een kwantitatieve inschatting voor de jaren 2013 tot en met 2018? En welk percentage van de gerealiseerde winst is dit? En hoe verhoudt dit zich tot de cijfers uit 2011 zoals geschetst in grafiek 8 van het «Overzicht Financiële Stabiliteit Najaar 2012»?

De leden van de fractie van D66 zijn benieuwd of de staatssecretaris ook een kwantitatieve inschatting heeft van het extra kapitaal dat banken nodig zullen hebben als gevolg van de Bazel III, DGS en de bankenbelasting? En de invloed op de kredietverlening van deze drie afzonderlijke maatregelen. Wat zou een verdere verhoging van de bankenbelasting, bijvoorbeeld in lijn met het (gewijzigde) amendement Braakhuis², voor effect hebben?

De leden van de fractie van D66 constateren dat volgens DNB uit de migratieplannen blijkt dat banken de ingroei naar de Bazel III-eisen weten te combineren met positieve, zij het buitengewoon bescheiden, groei van de kredietverlening. De leden constateren tevens dat uit het «Overzicht Financiële Stabiliteit Najaar 2012» blijkt dat met name de kredietverlening aan het MKB op dit moment onder druk staat. De leden zijn benieuwd of de staatssecretaris verwacht dat deze krappe kredietverlening voor het MKB een tijdelijk of langduriger probleem is? Ziet de staatssecretaris dit als een knelpunt voor economisch herstel?

De leden van de fractie van D66 constateren dat volgens DNB de kans bestaat dat banken in het slechtste scenario de kredietverlening cumulatief met € 28 miljard verlagen om aan de kapitaaleisen te voldoen. De leden constateren voorts dat uit het «Overzicht Financiële Stabiliteit Najaar 2012» blijkt dat banken in 2011 circa een derde van hun winst moesten gebruiken voor de terugbetaling van staatsteun. Dit deel van de winst konden zij dus niet gebruiken voor de opbouw van kapitaalbuffers. Houdt de staatssecretaris bij de vraag in welk tempo de banken hun

¹ <http://www.kpmg.com/NL/nl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/PDF/Banking-en-Leasing/Stapeling-Regelgeving.pdf>.

² Kamerstukken II 2011/12, 33 121, nr. 27.

staatsteun moeten aflossen rekening met de hogere kapitaaleisen die banken moeten aanhouden en het risico's op een te krappe kredietverlening?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennisgenomen van de brief van DNB waarin ingegaan wordt op de verschillende voorgenomen maatregelen op balansen en kredietverlening voor banken. Deze leden danken DNB voor de heldere analyse. Deze leden zouden graag nog een nadere toelichting ontvangen op de uitkomst van het DELFI-model, waarbij uitgegaan is van een scenario met absolute kapitaalschaarste en waarbij de DGS-basispremie en de bankenbelasting volledig ten koste gaan van de winst. DNB concludeert dat dit scenario zou leiden tot een jaarlijkse afname van de kredietverlening met € 28 miljard. De leden van de GroenLinks-fractie wijzen erop dat DNB elders in de brief aangeeft dat bufferopbouw via winstinhoudingen relatief beperkte gevolgen heeft voor de kredietverlening. Deze leden vragen een toelichting op de vraag hoe deze beide conclusies zich tot elkaar verhouden.

DNB concludeert dat de Bazel III-eisen en het DGS een positieve bijdrage leveren aan de financiële stabiliteit. De leden van de GroenLinks-fractie zouden graag een toelichting ontvangen hoeveel financieel voordeel deze financiële stabiliteit de bankensector zelf oplevert. Deze leden vragen hoeveel financieel voordeel banken bijvoorbeeld behalen door een hogere rating of een goed functionerende interbancaire markt. Kan de staatssecretaris hiervan een overzicht aan de Kamer sturen?

Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie of het wenselijk zou zijn de mate van winstuitkeringen van banken te koppelen aan de mate van bufferopbouw, als zo mogelijk voorkomen wordt dat winstuitkeringen ten koste gaan van kredietverlening.